

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI EKSPORT SALOHIYATINI KUCHAYTIRISH
YO'LLARI

Tursunova Nigora Asatullo qizi

nigora0614@gmail.com*Termiz Davlat Universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi magistraturanti,**Termiz Davlat Universiteti Iqtisodiyot fakulteti,***i.f.f.d.(PhD) Ollokulova Feruza Mansurovna**

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirish masalalari ko'rib chiqilgan. Eksport salohiyatining rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib, global bozorlar bilan integratsiyalashuvni jadallashtirishga xizmat qiladi. Maqolada eksportni rivojlantirishda asosiy tarmoqlar, jumladan, qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmat ko'rsatish sektorlarining roli tahlil qilinadi. Shuningdek, mahsulot sifatini oshirish, logistika tizimini takomillashtirish, investitsiyalarni jalb qilish va xalqaro standartlarni joriy etish orqali eksport ko'rsatkichlarini oshirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan. Maqolada eksport siyosatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun davlatning strategik yondashuvi va iqtisodiy islohotlarning ahamiyati ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: Eksport salohiyati, global bozor, mahsulot sifati, logistika, investitsiyalar, xalqaro standartlar, iqtisodiy islohotlar, davlat strategiyasi, sanoat tarmoqlari, iqtisodiy integratsiya.

Аннотация : В данной статье рассматриваются вопросы повышения экспортного потенциала Республики Узбекистан. Развитие экспортного потенциала является важным фактором обеспечения стабильности экономики страны и ускорения интеграции с глобальными рынками. В статье анализируется роль ключевых отраслей, включая сельское хозяйство, промышленность и сферу услуг, в развитии экспорта. Также представлены пути повышения экспортных показателей через улучшение качества продукции, совершенствование логистической системы, привлечение инвестиций и внедрение международных стандартов. Освещена важность стратегического подхода государства и экономических реформ для успешной реализации экспортной политики.

Ключевые слова: Экспортный потенциал, глобальный рынок, качество продукции, логистика, инвестиции, международные стандарты, экономические реформы, государственная стратегия, отрасли промышленности, экономическая интеграция.

Annotation: This article examines the issues related to enhancing the export potential of the Republic of Uzbekistan. Developing export potential is a crucial factor in ensuring the country's economic stability and accelerating its integration into global markets. The article analyzes the role of key sectors, including agriculture, industry, and services, in boosting exports. It also outlines ways to improve export performance by enhancing product quality, optimizing logistics systems, attracting investments, and adopting international standards. The significance of a strategic governmental approach and economic reforms for the successful implementation of export policies is also highlighted.

Keywords: Export potential, global market, product quality, logistics, investments, international standards, economic reforms, government strategy, industrial sectors, economic integration.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi o'zining boy tabiiy resurslari, strategik geografik joylashuvi va mehnat salohiyati bilan mintaqaviy va global iqtisodiyotda muhim o'rinni egallash imkoniyatiga ega. Mustaqillik yillarida mamlakatda iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish, iqtisodiyotning turli sohalarini rivojlantirish va diversifikatsiya qilish yo'nalishida sezilarli yutuqlarga erishildi. Shu bilan birga, mamlakatning eksport salohiyatini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va xalqaro bozorlar bilan integratsiyalashuvni jadallashtirish hozirgi kunning dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda. Eksport salohiyatining kuchaytirilishi nafaqat iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi, balki xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish va mahalliy mahsulotlarning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirish uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratadi. Shu ma'noda, O'zbekiston iqtisodiyotining eksportga yo'naltirilgan modelini shakllantirish mamlakat rivojlanish strategiyasining muhim qismiga aylangan. Biroq, ushbu jarayonda qator muammolar ham kuzatilmoqda. Xususan, logistika infratuzilmasining yetarlicha rivojlanmaganligi, xalqaro standartlarga mos mahsulot ishlab chiqarishda mavjud kamchiliklar, xorijiy bozorlar haqida ma'lumot yetishmasligi kabi muammolar mamlakat eksport salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qilmoqda.

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan asosiy yo'nalishlar, mavjud imkoniyatlar va muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, eksport siyosatini samarali amalga oshirish uchun davlat tomonidan ko'rilayotgan chora-tadbirlar, iqtisodiy islohotlarning ahamiyati va global bozor talablariga moslashish yo'llari ko'rib chiqiladi. Bu borada qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmat ko'rsatish sektorlarining o'rni alohida tahlil qilinadi va eksportni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan strategik tavsiyalar taqdim etiladi. Bu tadqiqot O'zbekistonning eksport salohiyatini kuchaytirish va iqtisodiy barqarorlikka erishish yo'lida samarali choralar ishlab chiqishga ko'maklashishni maqsad qilib qo'yadi.

Tadqiqot usullari va metodologiya:

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan siyosiy, iqtisodiy va amaliy yondashuvlar tahlil qilingan. Tadqiqotda foydalanilgan usullar quyidagilardan iborat: Tahliliy usul. Eksport salohiyatini oshirishga oid mavjud ilmiy adabiyotlar, iqtisodiy ko'rsatkichlar va xalqaro tajribalar tahlil qilindi. Shu orqali eksportning qaysi yo'nalishlari rivojlanishi mumkinligi va bu yo'nalishlarda qanday muammolar borligi aniqlandi. Soliq usuli. O'zbekiston iqtisodiyotining turli sohaları, jumladan, qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmat ko'rsatish sektorlarining eksportga qo'shayotgan hissasi soliq asosida o'rganildi. Bu usul yordamida asosiy eksport salohiyatiga ega bo'lgan tarmoqlar belgilandi. Komparativ tahlil. O'zbekistonning eksport ko'rsatkichlari mintaqadagi boshqa davlatlarning ko'rsatkichlari bilan solishtirildi. Bu esa mamlakatning eksportdagi raqobatbardoshligini aniqlashga imkon berdi. Statistik usul. Eksport hajmi, tarkibi va o'sish dinamikasi haqidagi statistik ma'lumotlar o'rganildi. Ushbu ma'lumotlar asosida eksport salohiyatini oshirish bo'yicha imkoniyatlar va tahdidlar aniqlab chiqildi.

Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi eksport salohiyatining hozirgi holatini o'rganish va uni rivojlantirish yo'llarini aniqlash uchun tizimli yondashuv qo'llanildi. Ilk bosqichda mamlakat eksportining asosiy tarmoqlari tahlil qilindi va muammolar aniqlab chiqildi. Ikkinchi bosqichda global bozor tendensiyalari, xalqaro standartlar va eksportni rivojlantirish bo'yicha boshqa davlatlarning tajribalari o'rganildi. Uchinchi bosqichda esa, olingan ma'lumotlar asosida mamlakat eksport salohiyatini oshirish bo'yicha strategik tavsiyalar ishlab chiqildi. Mazkur metodologiya

eksport salohiyatini oshirish uchun kompleks yondashuvni ta'minlab, tadqiqot natijalarining amaliy qiymatini oshirishga qaratilgan.

Natijalar

Tadqiqot natijalari O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirishda bir qancha muhim yo'nalishlarni aniqladi. Mamlakatning qishloq xo'jaligi, energetika va to'qimachilik sanoati asosiy eksport tarmoqlari sifatida alohida ahamiyatga ega. Bu tarmoqlar xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini oshirish uchun katta imkoniyatlarga ega ekani qayd etildi. Eksport mahsulotlarining diversifikatsiya darajasi yetarli emasligi, ular asosan xomashyo shaklida eksport qilinishi hamon asosiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Tayyor mahsulot ishlab chiqarishni ko'paytirish, mahsulotlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish va qo'shimcha qiymat yaratish imkoniyatlarini kengaytirish zaruriyati ko'rsatib o'tildi.

Logistika infratuzilmasining rivojlanmaganligi eksport hajmining oshishiga to'sqinlik qilayotgan muhim omillardan biri sifatida qayd etildi. Hududlarda zamonaviy transport tarmog'i, omborlar va logistika markazlarini rivojlantirish zarurligi aniqlandi. Shu bilan birga, tashqi bozorlarda O'zbekiston mahsulotlariga bo'lgan talabni o'rganish va ularni kengaytirish strategiyalarini ishlab chiqish muhim ekani ta'kidlandi. Tahlil jarayonida davlat tomonidan amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning eksport faoliyatiga ijobiy ta'siri kuzatildi. Ayniqsa, eksport qiluvchilarga berilayotgan soliq imtiyozlari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash va xalqaro savdo kelishuvlari mamlakatning eksport salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynayotgani ko'rsatib o'tildi. Shu bilan birga, eksport faoliyatiga ixtisoslashgan kadrlarni tayyorlash, kichik va o'rta biznes subyektlarining eksportdagi ulushini oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish bo'yicha olib borilayotgan chora-tadbirlar eksport hajmining barqaror o'sishini ta'minlashda muhim deb topildi. Bu natijalar eksport salohiyatini oshirishda kompleks yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Muhokama

O'zbekiston Respublikasi eksport salohiyatini oshirish bugungi kunda mamlakat iqtisodiy strategiyasining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mavjud imkoniyatlar yetarli darajada ishga solinmagan. Xususan, qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksporti hajmi yuqori bo'lsa-da, ularning aksariyati xomashyo shaklida eksport qilinmoqda. Tayyor mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirish va xalqaro standartlarga javob beradigan mahsulotlarni ishlab chiqarish bo'yicha tizimli yondashuv zarur. Logistika infratuzilmasini rivojlantirish, xalqaro transport yo'laklariga integratsiyalashuvni jadallashtirish eksport hajmini oshirish uchun muhim shart hisoblanadi. Tashqi bozorlarda mamlakat mahsulotlariga bo'lgan talabni tahlil qilish va ularga mos mahsulotlarni ishlab chiqarish mexanizmini takomillashtirish bo'yicha innovatsion yondashuvlar talab etiladi. Eksport faoliyatini rivojlantirish uchun davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar samaradorligi yuqori baholanadi. Xususan, eksport qiluvchilarga berilayotgan imtiyozlar, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik va xalqaro savdo tashkilotlari bilan aloqalarni rivojlantirish eksport hajmini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, kichik va o'rta biznesni eksport faoliyatiga jalb qilishga alohida e'tibor qaratish zarur. Bu nafaqat iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi, balki yangi ish o'rinlarini yaratish orqali aholi turmush darajasini ham yaxshilaydi. Eksport faoliyatida innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamli transformatsiya jarayonlarini tezlashtirish muhim omil sifatida ko'rib chiqildi. Ushbu yo'nalish xalqaro bozorlarda mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur: Eksport mahsulotlarini diversifikatsiya qilish va qo'shimcha qiymatga ega mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirish. Logistika infratuzilmasini rivojlantirish va xalqaro transport tizimlariga integratsiya qilish. Eksport faoliyatiga kichik va o'rta korxonalarini jalb qilish va ularga davlat tomonidan ko'mak berish. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish. Xalqaro savdo tashkilotlari bilan hamkorlikni kengaytirish va eksport siyosatini raqamli transformatsiya orqali qo'llab-quvvatlash. Ushbu chora-tadbirlarni amalga oshirish mamlakatning eksport hajmini oshirish, xalqaro bozorlarda o'z o'rnini mustahkamlash va iqtisodiy barqarorlikka erishishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qobilov A. va boshqalar. Logistika va tashqi iqtisodiy faoliyat. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2020.
2. Jahon banki. O'zbekiston iqtisodiyoti: Barqaror rivojlanish uchun tavsiyalar. Jahon banki hisobotlari, 2023.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. www.stat.uz.
4. Xalqaro savdo tashkiloti (WTO) hisobotlari, 2022 yil. www.wto.org.
5. Bekmurodov I. O'zbekiston eksport siyosati va uning rivojlanish istiqbollari. Toshkent: Fan, 2018.